।। ज्ञानम् परम् दैवतम् ।।

Yashwant Shikshan Sanstha's

MIRAJ MAHAVIDYALAYA, MIRAJ

Criterion – III

3.2.2 Number of Books and Chapters in Edited Volumes/Books Published and Papers Published in The National/International Conference Proceedings Per Teacher During 2023-24

BOOKS AND CHAPTERS PUBLISHED

2023 -2024

INDEX

Number Of Books and Chapters in Edited Volumes/Books Published: Year 2023-2024

Sr. No	Name of the Author	Title of the Books And Chapters
1	Dr. Mrs. Surekha Sanjay Narade	प्राकृताचार्यश्री सुनील सागरजी यांच्या प्राकृतसाहित्याचा आलोचनात्मक अभ्यास
2	Dr. Shinde Shridhar Bhausaheb	पेपर - 7 DSE-E61 प्रारंभीचा भारत Early India from beginning to 4th B.C. (Self Instructional Material) Chapter Writing)
3	Dr. Mrs. U.M. Chavan	भारतीय राजकीय विचार भाग-१
4	Dr. Mrs. U.M. Chavan	आधुनिक भारतीय राजकीय विचार
5	Dr. Mrs. U.M. Chavan	राज्यशास्त्रातील मुलभूत संकल्पना
6	Dr. Mrs. U.M. Chavan	भारतीय राजकीय विचार भाग-२ बी.ए. भाग दोन सेमिस्टर ४
7	Dr. Mrs. U.M. Chavan	राज्यशास्त्रातील मुलभूत संकल्पना बी.ए. भाग दोन सेमिस्टर ३
8	Dr. Mrs. U.M. Chavan	अमृत महोत्सवी भारत: दृष्टीक्षेप
9	Dr. Vinay V. Chougule	Introduction to Soil Microbiology
10	Smt. T.H. Shaikh	नोकरी करणाऱ्या व नोकरी न करणाऱ्या महिलांच्यातील समायोजन आणि मानसिक आरोग्याचा अभ्यास
11	Mr. R.B. Kumbharkar	Contribution of Digital Marketing for the Development of Business and Education Sector

1	**Dr. Mrs. Surekha Sanjay Narade**	**प्राकृताचार्यश्री सुनील सागरजी यांच्या प्राकृतसाहित्याचा आलोचनात्मक अभ्यास**

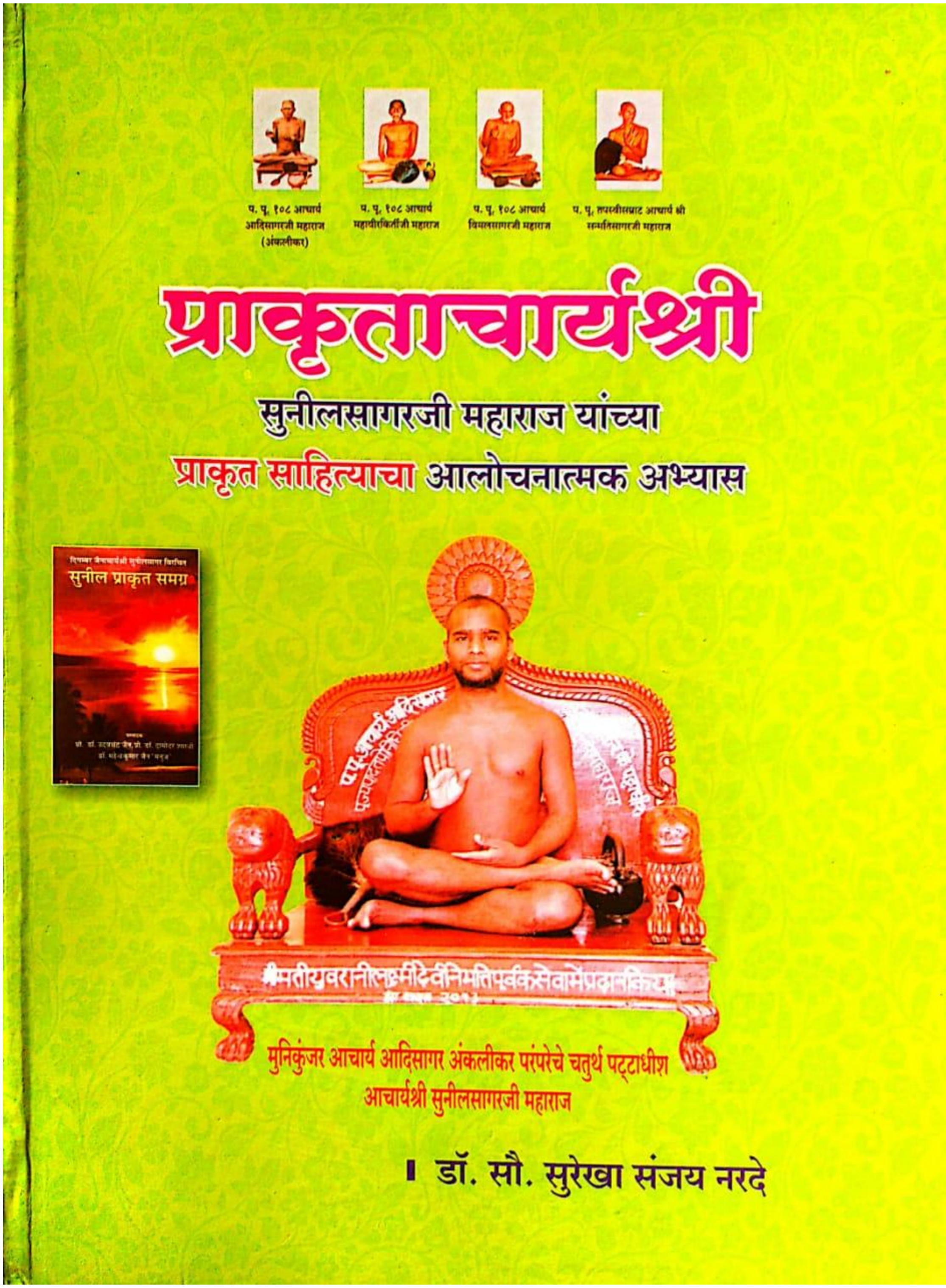

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे द्वारा विद्यावाचस्पती (पीएच्. डी.) पदवी साठी स्वीकृत शोध-प्रबंध

प्राकृताचार्यश्री सुनीलसागरजी महाराज यांच्या प्राकृत साहित्याचा आलोचनात्मक अध्यास

आशीर्वाद

मुनिकुंजर आचार्य आदिसागर अंकलीकर परंपरेचे चतुर्थ पट्टाधीश

आचार्यश्री सुनीलसागरजी महाराज

लेखिका

डॉ. सौ. सुरेखा संजय नरदे

एम्.ए.,बी.एड्. (इंग्रजी)

एम्.ए.,नेट., पीएच्.डी. (प्राकृत)

संपादक

डॉ. श्री .आशीष कुमार जैन, बम्हौरी

असिस्टेंट प्रोफेसर, जैन और प्राकृत अध्ययन विभाग,

एकलव्य विश्वविद्यालय, दमोह (म.प्र)

प्रकाशक

आचार्य आदिसागर अंकलीकर अंतरराष्ट्रीय जागृती मंच(रजि.) ,मुंबई

कृती : प्राकृताचार्यश्री सुनीलसागरजी महाराज यांच्या प्राकृत साहित्याचा आलोचनात्मक अभ्यास
(प्राकृताचार्यश्री सुनीलसागरजी महाराज के प्राकृत साहित्य का आलोचनात्मक अध्ययन)

लेखिका : डॉ. सौ. सुरेखा संजय नरदे
एम्.ए.,बी.एड्. (इंग्रजी)
एम्.ए.,नेट., पीएच्.डी. (प्राकृत)

संपादक : डॉ. श्री .आशीष कुमार जैन , बम्हौरी
असिस्टेंट प्रोफेसर, जैन और प्राकृत अध्ययन विभाग,
एकलव्य विश्वविद्यालय, दमोह (म.प्र.)

प्रकाशक : आचार्य आदिसागर अंकलीकर अंतरराष्ट्रीय जागृती मंच (रजि),मुंबई

आवृत्ती : प्रथम ७ ऑक्टोबर २०२३

ISBN : 978-93-6012-936-1

मूल्य : ७००/-
प्रति : ५०० प्रति

प्राप्तीस्थान : आचार्य आदिसागर अंकलीकर छात्रावास, बांसवाड़ा (राजस्थान)
सन्मति प्राकृत विद्यापीठ, प्रतापगढ (राजस्थान)
श्री.ब्रम्हनाथ पुरातन दिगंबर जैन मंदिर,कुंजवन, उदगाव, ता.शिरोळ, जि.कोल्हापूर.

मुखपृष्ठ
अक्षर जुळणी : धैर्य – वेद प्रकाशन
सौ. किशोरी सुरज परीट – 8788505320

सर्वाधिकार : आचार्य आदिसागर अंकलीकर अंतरराष्ट्रीय जागृती मंच (रजि.),मुंबई

मुद्रण : अंजली प्रिंटर्स, सांगली.
श्री. महेश सुभाषराव रणखांबे – ९४२३०३६०१६

आचार्यश्री सुनीलसागरजी महाराज यांच्या ४७ व्या अवतरण दिनाच्या पावन प्रसंगी प्रकाशित
ऋषभ विहार दिल्ली 'पावन वर्षायोग २०२३'

सुनील प्राकृत समग्र
णियप्पज्झाणसारो
अ नं त वी र्य
थुदी संगहो
बाहुबली
अज्झप्पसारो
प्राकृत
सत्य
प्रकाशक: आचार्य आदिसागर अंकलीकर अंतरराष्ट्रीय जागृती मंच(रजि) ,मुंबई

2	Dr. Shinde Shridhar Bhausaheb	पेपर - 7 DSE-E61 प्रारंभीचा भारत Early India from beginning to 4th B.C. (Self Instructional Material) Chapter Writing)

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

दूरशिक्षण केंद्र

बी. ए. भाग–३ इतिहास

सत्र–५ : पेपर–७ DSE-E61

प्रारंभीचा भारत

(Early India from beginning to 4th C. BC)

सत्र–६ : पेपर–१२ DSE-E186

प्राचीन भारत

(From 4th C. BC to 7th C. AD)

(शैक्षणिक वर्ष २०२१–२२ पासून)

दूरशिक्षण केंद्र, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर	सत्र ५ : प्रारंभीचा भारत सत्र ६ : प्राचीन भारत

अभ्यास घटकांचे लेखक

लेखन सहभाग	सत्र–५ घटक क्रमांक	सत्र–६ घटक क्रमांक
डॉ. निरंजन कुलकर्णी मा. श्री. आण्णासाहेब डांगे महाविद्यालय, हातकणंगले, ता. हातकणंगले, जि. कोल्हापूर	१, २	१, ४
डॉ. शर्मिला अशोक साबळे राजर्षी शाहू कला व वाणिज्य महाविद्यालय, रुकडी	३	–
डॉ. संजय नवले श्री संत गाडगेबाबा महाविद्यालय, कापशी, ता. शाहुवाडी, जि. कोल्हापूर	४	–
डॉ. माधुरी राजाराम खोत जयवंत महाविद्यालय, इचलकरंजी	–	२
प्रा. श्रीधर भाऊसाहेब शिंदे मिरज महाविद्यालय, मिरज, ता. मिरज, जि. सांगली	–	३
डॉ. संतोष बाबरे रावसाहेब रामराव पाटील कॉलेज, सावळज, ता. तासगाव, जि. सांगली	–	४

■ संपादक ■

डॉ. निरंजन कुलकर्णी
मा. श्री. आण्णासाहेब डांगे आर्टस, कॉमर्स
अ‍ॅण्ड सायन्स कॉलेज, हातकणंगले,
ता. हातकणंगले, जि. कोल्हापूर

प्रा. श्रीधर शिंदे
मिरज महाविद्यालय, मिरज,
ता. मिरज, जि. सांगली

© **कुलसचिव,** शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर (महाराष्ट्र)
प्रथमावृत्ती : २०२१
बी. ए. भाग – ३ करिता
सर्व हक्क स्वाधीन. शिवाजी विद्यापीठाच्या परवानगीशिवाय कोणत्याही प्रकाराने नक्कल करता येणार नाही.

प्रती : ५००

■

प्रकाशक :
डॉ. व्ही. एन. शिंदे
प्रभारी कुलसचिव,
शिवाजी विद्यापीठ,
कोल्हापूर – ४१६ ००४.

■

मुद्रक :
श्री. बी. पी. पाटील
अधीक्षक,
शिवाजी विद्यापीठ मुद्रणालय,
कोल्हापूर – ४१६ ००४.

■

ISBN- 978-93-92887-18-5

★ दूरशिक्षण केंद्र आणि शिवाजी विद्यापीठ याबद्दलची माहिती पुढील पत्त्यावर मिळू शकेल.
शिवाजी विद्यापीठ, विद्यानगर, कोल्हापूर–४१६ ००४ (भारत)

3	Dr. Mrs. U.M. Chavan	भारतीय राजकीय विचार भाग-१

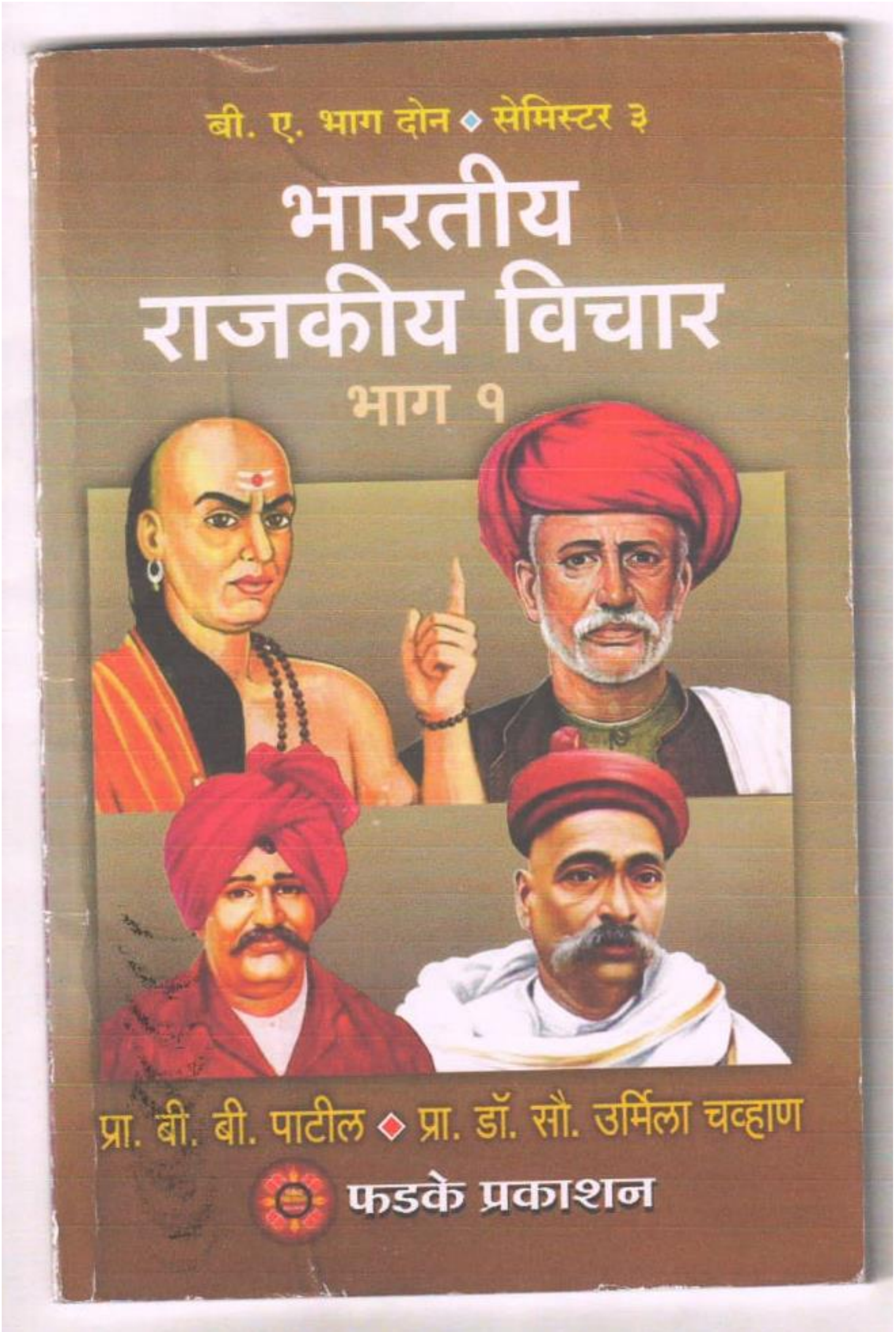

पुणे शाखा ‘श्रीफल प्रसाद’, 415 नारायण पेठ, मुंजाबा लेन,
पुणे – 411 030 • टेलिफॅक्स : (020) 244 82 951.

STATUTORY WARNING

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or utillized, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended). Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

ISBN - 978 - 93 - 92336 - 90 - 4

Code No. J 509

किंमत ₹ ६५/–

नवीन अभ्यासक्रमानुसार पहिली आवृत्ती : फेब्रुवारी, २०२४

प्रकाशक

सौ. नेहा मंदार फडके,
फडके पब्लिकेशन्स, १००३/४, ‘ब’, ‘ए’ वॉर्ड, गणेशा रेसिडेन्सी,
फ्लॅट नं. ८, शिवाजी पेठ, कोल्हापूर.

प्रा. डॉ. सौ. उर्मिला महेश चव्हाण
३८, श्री साई, गीतांजली कॉलनी, गव्हर्नमेंट कॉलनीजवळ, सांगली.

मुद्रक

श्री. दिलीप चौगले, आनंद ऑफसेट प्रिंटर्स,
२५/३, वाय. पी. पोवार नगर, कोल्हापूर – ४१६ ००८.

4	Dr. Mrs. U.M. Chavan	आधुनिक भारतीय राजकीय विचार

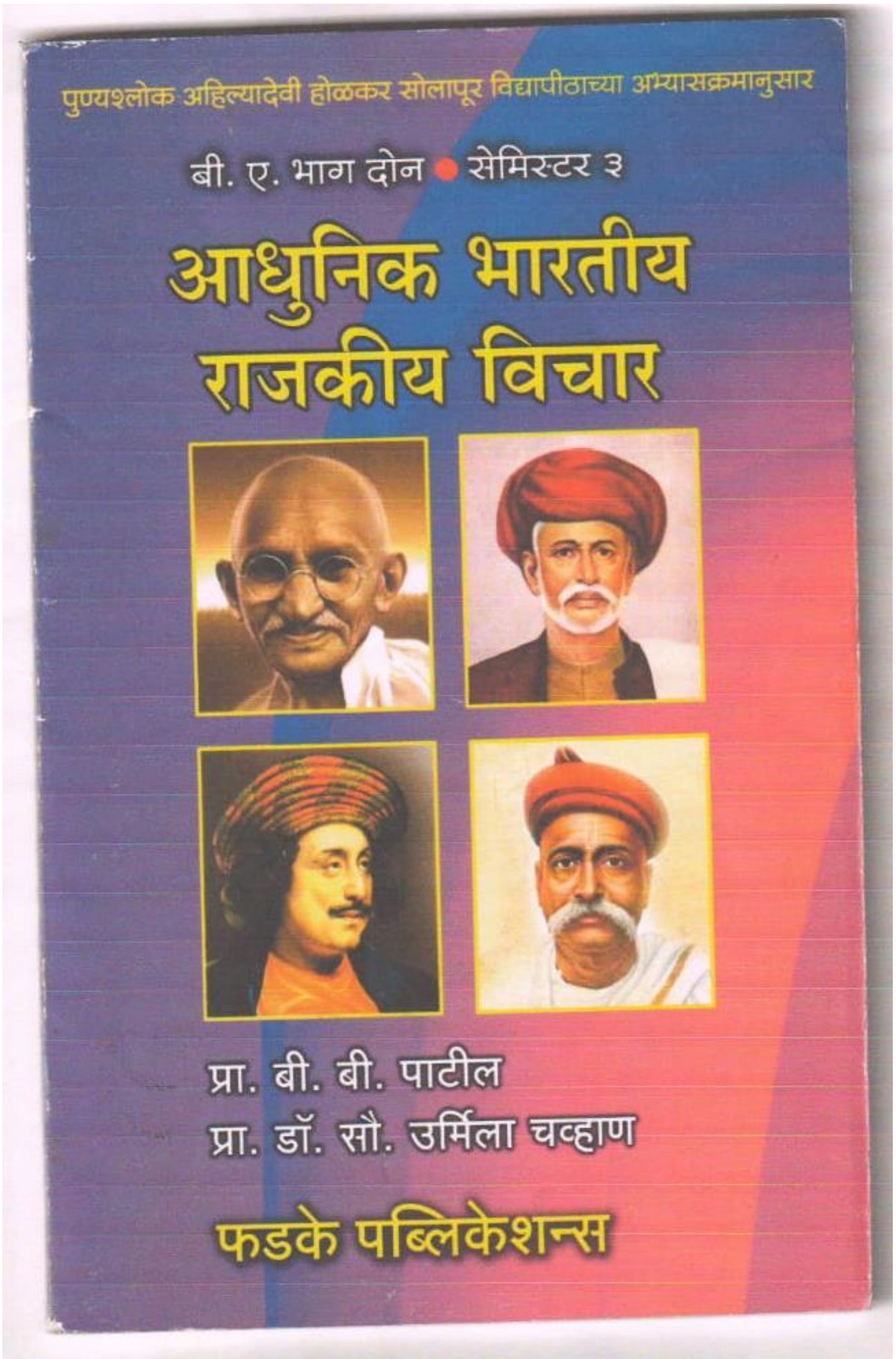

पुणे शाखा ‘श्रीफल प्रसाद’, 415 नारायण पेठ, मुंजाबा लेन,
पुणे – 411 030 • टेलिफॅक्स : (020) 244 82 951.

STATUTORY WARNING

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or utillized, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended). Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

ISBN - 978 - 93 - 92336 - 87 - 4

Code No. J497

किंमत ₹ ७०/–

नवीन अभ्यासक्रमानुसार पहिली आवृत्ती : डिसेंबर, २०२३

प्रकाशक

सौ. नेहा मंदार फडके,
फडके पब्लिकेशन्स, १००३/४, ‘ब’, ‘ए’ वॉर्ड, गणेशा रेसिडेन्सी,
फ्लॅट नं. ८, शिवाजी पेठ, कोल्हापूर.

प्रा. डॉ. सौ. उर्मिला महेश चव्हाण
९, श्री रामनिवास गव्हर्नमेंट कॉलनी, सांगली.

मुद्रक

श्री. प्रफुल्ल पाठक, स्वरूप प्रिंटिंग प्रेस,
२५७६/बी, खासबाग, प्रायव्हेट हायस्कूलच्या पाठीमागे, कोल्हापूर.

5	Dr. Mrs. U.M. Chavan	राज्यशास्त्रातील मुलभूत संकल्पना

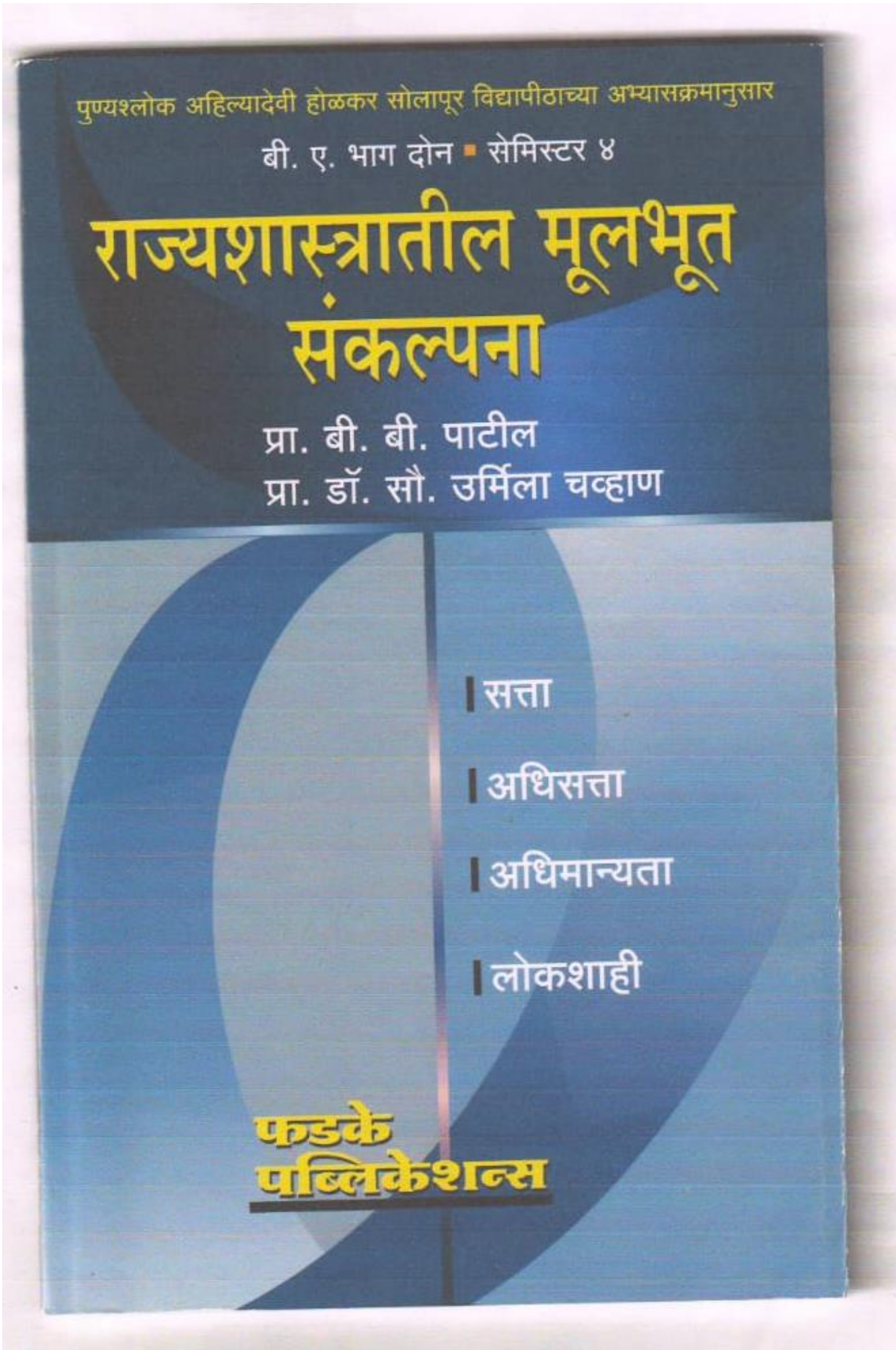

पुणे शाखा
'श्रीफल प्रसाद', 415 नारायण पेठ, मुंजाबा लेन,
पुणे - 411 030 • टेलिफॅक्स : (020) 244 82 951.

STATUTORY WARNING

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or utillized, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended). Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

ISBN 978-93-92336-66-9

Code No. J 496

किंमत ₹ ७०/-

नवीन अभ्यासक्रमानुसार पहिली आवृत्ती : डिसेंबर, २०२३

प्रकाशक

सौ. नेहा मंदार फडके,
फडके पब्लिकेशन्स, १००३/४, 'ब', 'ए' वॉर्ड, गणेशा रेसिडेन्सी,
फ्लॅट नं. ८, शिवाजी पेठ, कोल्हापूर.

मुद्रक

श्री. राहुल गवळी, श्री वरद ऑफसेट,
४२२, 'सी' वॉर्ड, पांजरपोळ, मेन रोड,
कोल्हापूर.

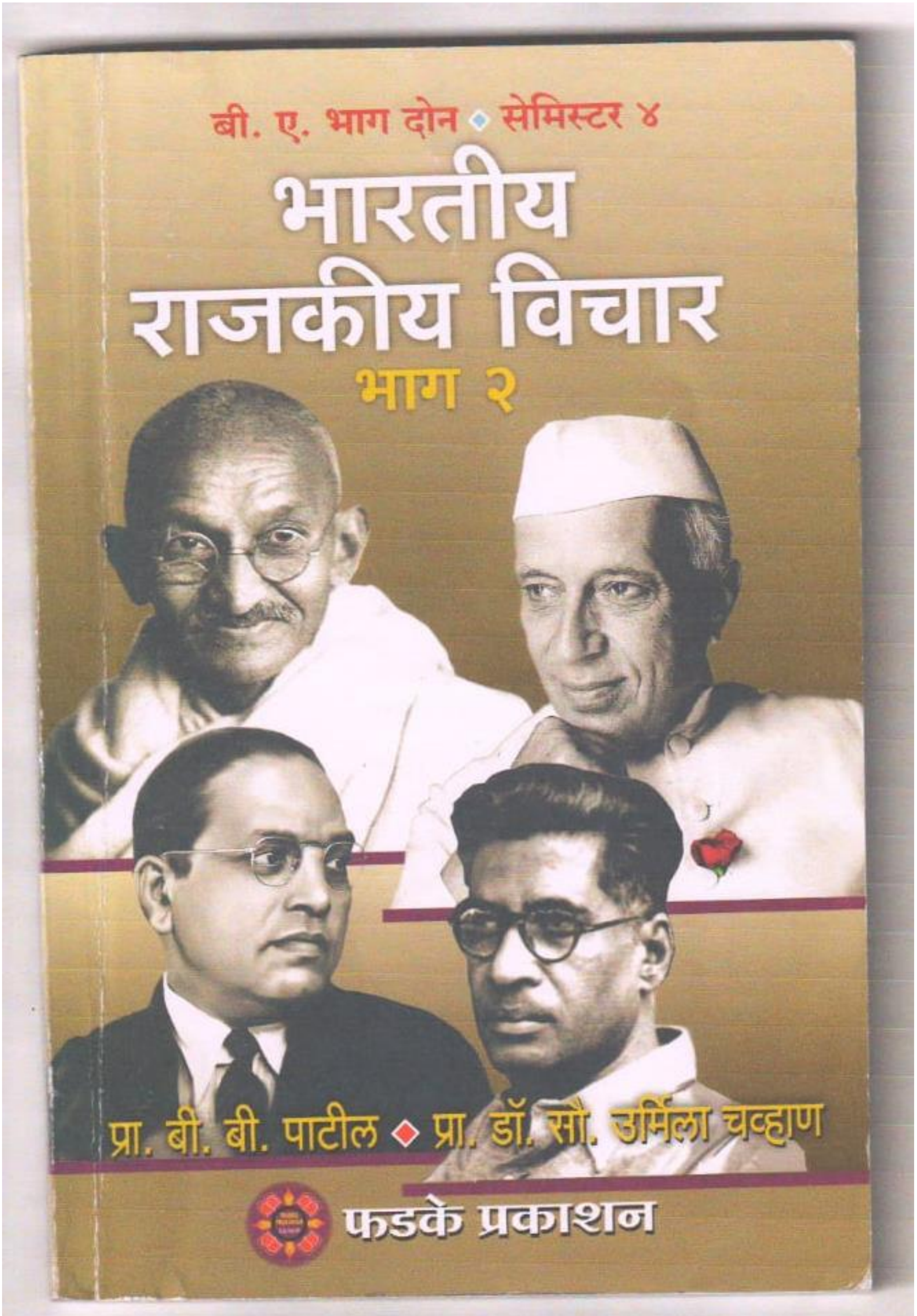
बी. ए. भाग दोन • सेमिस्टर ४
भारतीय राजकीय विचार
भाग २
प्रा. बी. बी. पाटील • प्रा. डॉ. सौ. उर्मिला चव्हाण
फडके प्रकाशन

पुणे शाखा

फडके बुक हाउस : 'श्रीफल प्रसाद', 415 नारायण पेठ, मुंजाबा लेन,
पुणे : 411 030. ◆ टेलिफॅक्स : (020) 244 82 951.

STATUTORY WARNING
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or utilized, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended). Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

ISBN 978 - 81 - 19717 - 14 - 9

Code No. P 6474

किंमत : ₹ ८५/-

नवीन अभ्यासक्रमानुसार पहिली आवृत्ती : जानेवारी, २०२४

प्रकाशक

श्रीमती भाग्यश्री मोरेश्वर फडके
बी. कॉम., एलएल. बी.

फडके प्रकाशन, अथर्व अपार्टमेंट, फ्लॅट नं. १०,
टी. पी. एस. नं. २/२१७/७, ए वॉर्ड, दुधाळी, कोल्हापूर : ४१६ ०१२.

© **प्रा. डॉ. सौ. उर्मिला महेश चव्हाण** *एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी.*
प्लॉट नं. ९, श्रीराम निवास, गव्हर्मेंट कॉलनी, सांगली - ४१६ ४१५.

मुद्रक

न्यू लोकप्रिय बायंडिंग वर्क्स
बी-२५, उद्यम को-ऑप. सोसायटी, नवीन इंडस्ट्रियल इस्टेट,
वाय. पी. पोवार नगर, कोल्हापूर-४१६ ००८

7	**Dr. Mrs. U.M. Chavan**	**राज्यशास्त्रातील मुलभूत संकल्पना बी.ए. भाग दोन सेमिस्टर ३**

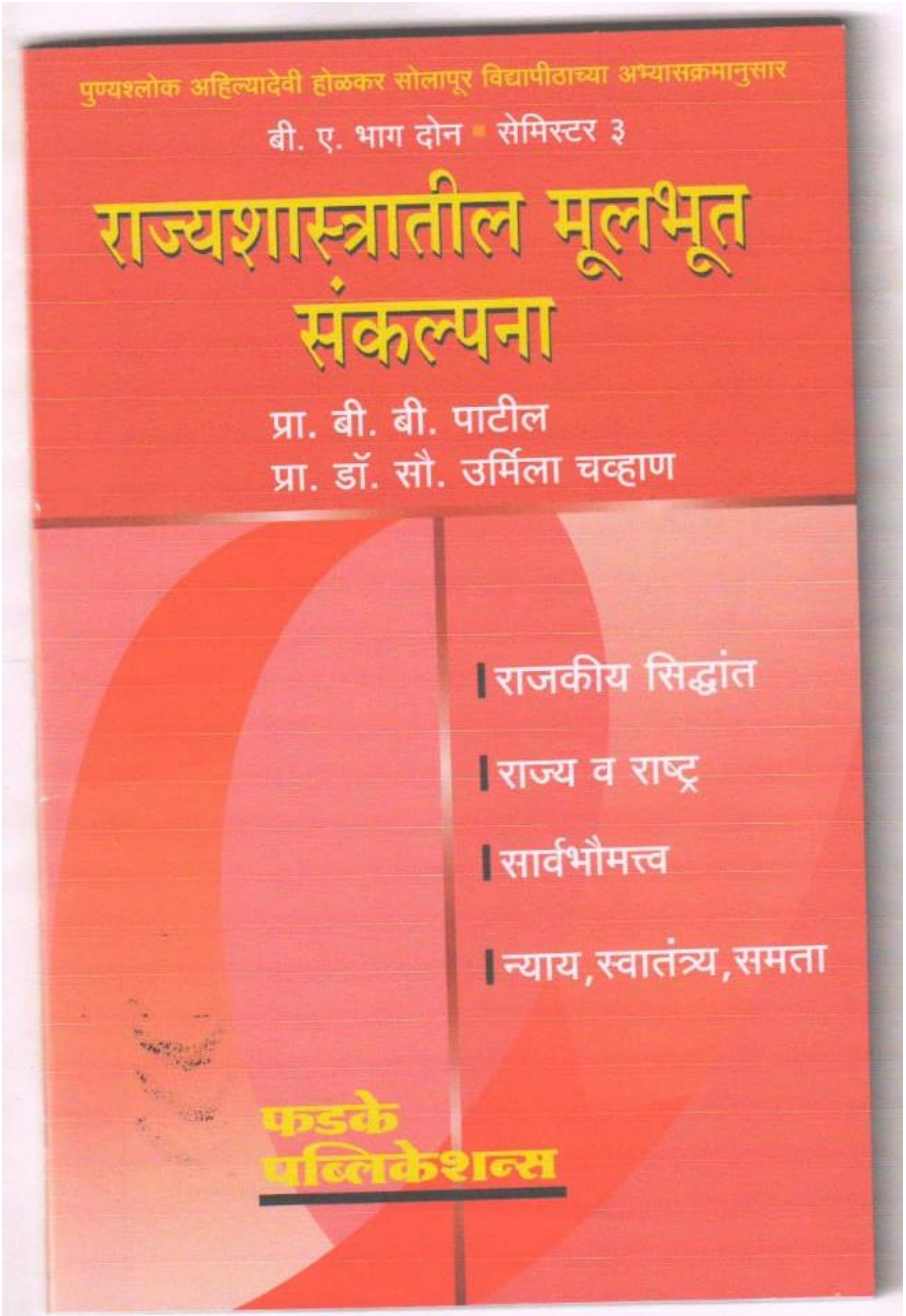

पुणे शाखा 'श्रीफल प्रसाद', 415 नारायण पेठ, मुंजाबा लेन,
पुणे – 411 030 • टेलिफॅक्स : (020) 244 82 951.

STATUTORY WARNING

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or utillized, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended). Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

ISBN - 978 - 93 - 92336 - 90 - 4

Code No. J 509

किंमत ₹ ६५/-

नवीन अभ्यासक्रमानुसार पहिली आवृत्ती : फेब्रुवारी, २०२४

प्रकाशक

सौ. नेहा मंदार फडके,
फडके पब्लिकेशन्स, १००३/४, 'ब', 'ए' वॉर्ड, गणेशा रेसिडेन्सी,
फ्लॅट नं. ८, शिवाजी पेठ, कोल्हापूर.

प्रा. डॉ. सौ. उर्मिला महेश चव्हाण
३८, श्री साई, गीतांजली कॉलनी, गव्हर्नमेंट कॉलनीजवळ, सांगली.

मुद्रक

श्री. दिलीप चौगले, आनंद ऑफसेट प्रिंटर्स,
२५/३, वाय. पी. पोवार नगर, कोल्हापूर - ४१६ ००८.

*8	**Dr. Mrs. U.M. Chavan**	**अमृत महोत्सवी भारत: दृष्टीक्षेप**

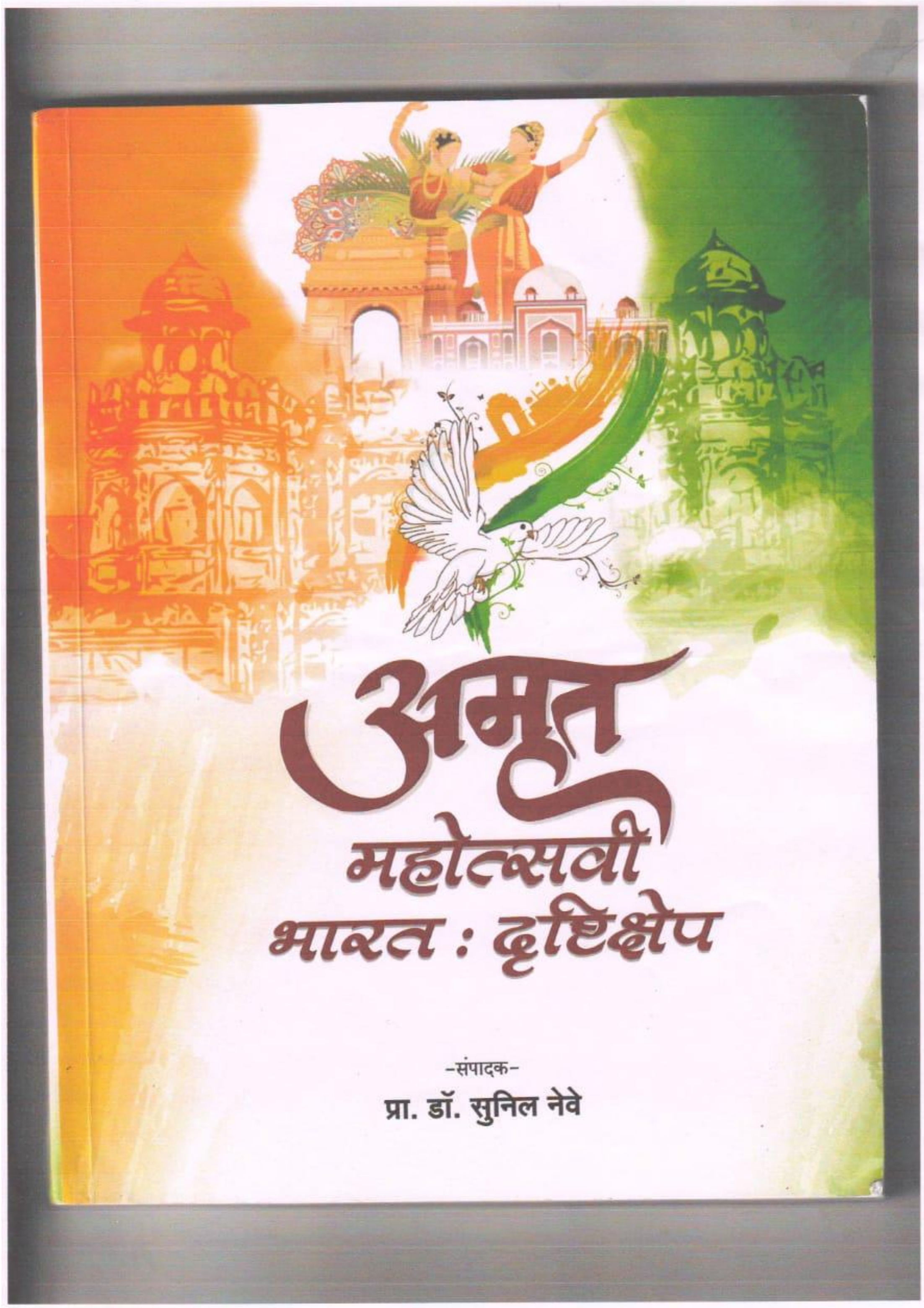

अनुक्रमणिका

१. दहशतवादाकडे कसे पहावे? भारताच्या अंतर्गत सुरक्षेच्या प्रश्नाचे स्वरूप कसे आहे? ३१
– प्रा. डॉ. विठ्ठल दहिफळे

२. भारत आणि शेजारील राष्ट्रांशी संबंध ४६
– प्राचार्य डॉ. विलास दौलतराव आवारी

३. आंतरराष्ट्रीय राजकारणात भारताचे स्थान ५०
– डॉ. संतोष संभाजी डाखरे

४. शाश्वत विकास : भावी पिढ्यांच्या अस्तित्वासाठी ५५
– डॉ. संजय अंकुश काळे

५. राष्ट्रीय शिक्षण धोरण : २०२० .... ५९
– डॉ. बाबासाहेब त्रिंबक मोताळे

६. भारतीय राज्यसंस्थेचे मार्क्सवादी सिद्धांत ६४
– डॉ. हनुमंत फाटक

७. २१ व्या शतकातील भारताचे परराष्ट्र धोरण : एक चिकित्सक अध्ययन ७०
– डॉ. नंदाजी राघोबाजी सातपुते, डॉ. सुभाष दौलतराव उपाते

८. यशस्वी झालेले भारताचे परराष्ट्र धोरण ७४
– जया प्रभाकर देशमुख

९. भारतीय लोकशाहीची पायाभरणी आणि ब्रिटिशकालीन कायदे ८०
– प्रा. डॉ. प्रवीणसिंग सरदारसिंग गिरासे, प्राचार्य डॉ. मनोहर तुकाराम पाटील

१०. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० चे मूल्यमापन ८५
– प्रा. डॉ. महेंद्र विठ्ठल पाटील

११. भारतातील आदिवासींची स्थिती आणि परिवर्तन ९०
– डॉ. अशोक रामसिंग विसावे

१२. भारतीय नेतृत्व आणि लोकशाही १०४
– डॉ. वकील ताज शेख, डॉ. रायन महाजन

१३. महिला सबलीकरणाच्या दृष्टीने भारताची वाटचाल १०७
– डॉ. ऊर्मिला महेश चव्हाण

१४. भारत–इस्रायल संबंध : एक दृष्टिक्षेप ११३
– प्रा. डॉ. एस. एम. वाघ

अथर्व पब्लिकेशन्स

अमृत महोत्सवी भारत : दृष्टिक्षेप

© सुरक्षित

ISBN : 978-81-19118-38-0
पुस्तक प्रकाशन क्र. ११६२

प्रकाशक व मुद्रक
युवराज भट्टू माळी

अथर्व पब्लिकेशन्स
धुळे : १७, देविदास कॉलनी, वरखेडी रोड, धुळे - ४२४ ००१.
संपर्क : ९४०५२०६२३०
जळगाव : शॉप नं. २, नक्षत्र अपार्टमेंट, शाहूनगर हौसिंग सोसायटी,
तेली समाज मंगल कार्यालयासमोर, जळगाव - ४२५००१.
संपर्क : ०२५७-२२३९६६६, ९७६४६९४७९७
ई-मेल : atharvapublications@gmail.com
वेबसाइट : www.atharvapublications.com
प्रथमावृत्ती : २७ ऑगस्ट २०२३
अक्षरजुळवणी : अथर्व पब्लिकेशन्स
मूल्य : ९९५/-

E-Book ***available on***

■amazon.in ■ GooglePlayBooks ■ atharvapublications.com

ऑनलाइन पुस्तक खरेदीसाठी www.atharvapublications.com

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी - फोटोकॉपिंग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या व लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत. पुस्तकाच्या लेखातील मते ही सर्व ज्या-त्या लेखकांची आहेत. त्याच्याशी संपादक मंडळ, प्रकाशक सहमत असतीलच, असे नाही.

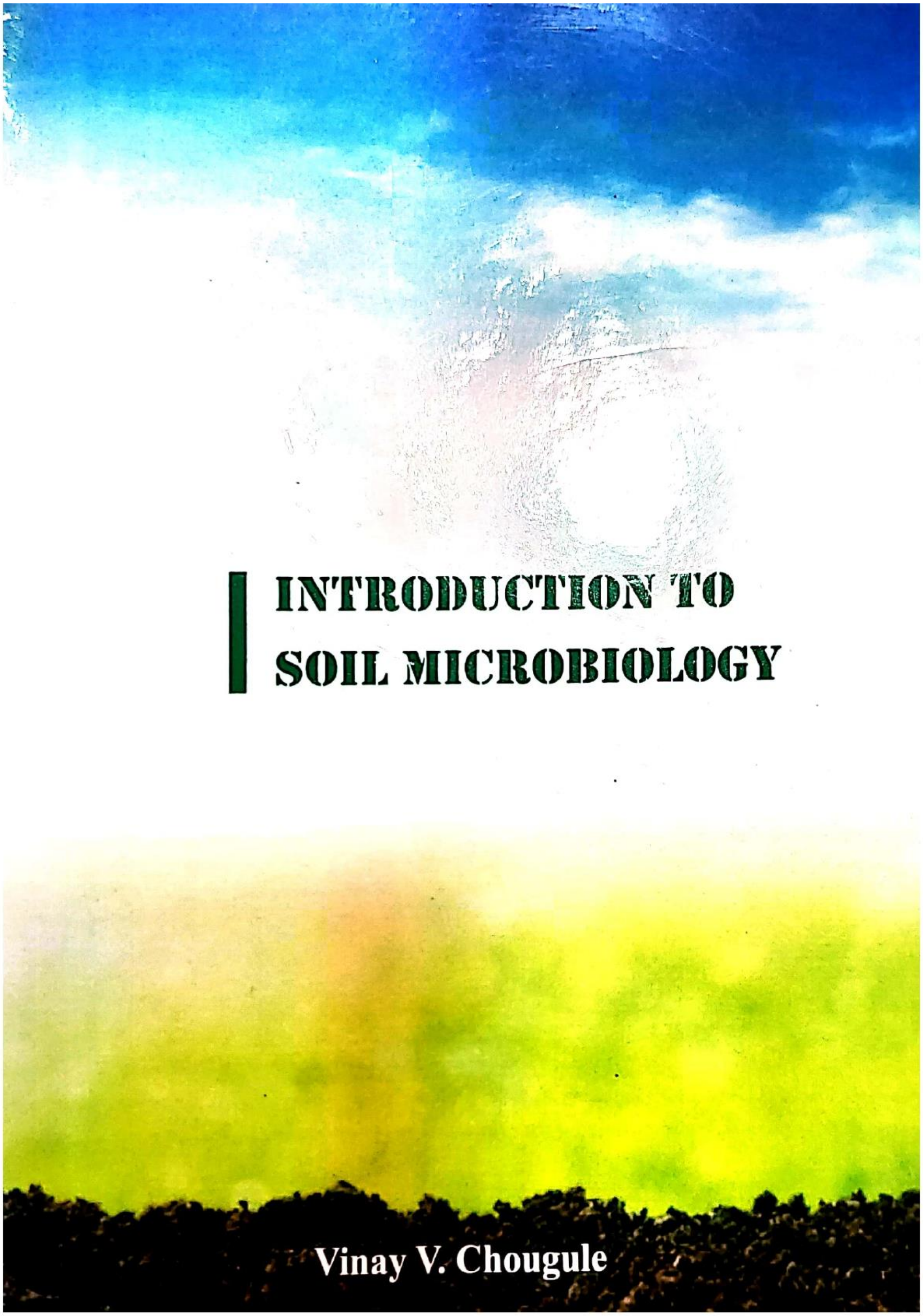

Scanned with OKEN Scanner

Introduction to Soil Microbiology

VINAY V. CHOUGULE

Good Publishing

Waman publication house and distributors, Kalyan West, Kalyan, Mumbai, Maharashtra, 421301, India.

Scanned with OKEN Scanner

About the Author

Vinay V. Chougule

M.Sc., Ph.D. (Microbiology), MBA (HR), DBT.

Author is presently working as Associate Professor & Head, Department of Microbiology, Miraj Mahavidyalaya, Miraj for UG and PG (affiliated to Shivaji University, Kolhapur) . His teaching experience at UG is 21 years and teaching experience at PG is 10 years. He has 20 years of experience in research. He is Research guide of Shivaji University for the subject, Microbiology under faculty of Science. He has published number of research articles in reputed National and International journals. At Present 03 students are doing Ph.D. under his guidance. He has also presented various research articles in National and International conferences, symposium and workshops. As a resource person he has delivered a talk on various subjects at seminars. He has offered guidance to professors for Life Science projects. He has been providing consultancy to various reputed Laboratories, Microbiological and Agricultural Industries, Food and Dairy Industries and for Environment Technology. His thrust area is Genetics, Molecular Biotechnology and Microbial Nano Material and Nano Technology. He worked on various committees of Shivaji University, Kolhapur in the preparation of syllabus for Industrial Microbiology. He is elected as a member of Board of Studies (BOS) for Rayat Shikshan Sanstha in Microbiology. Along with this he has attended more than 100 conferences, seminars, workshops at Regional, National and at International level. Moreover he has presented more than 55 research papers in Regional, National and International level conferences. He has organized state level seminars belongs to "Applied Microbiology". He worked as Coordinator for Hemoglobin Campaign and International World Heart Day organized every year. He also worked as a Group Leader for 'Avishkar' organized by Shivaji University, Kolhapur. He organized Hemoglobin Campaign of NSS at number of colleges affiliated to various Universities including Shivaji University, Yashwantrao Chavan Open University, Periyar University and Nursing council. He has guided for PG and UG research projects for academia purpose and performed his duty as expert referee for project analysis.

9 789357 377553

Scanned with OKEN Scanner

Vinay V. Chogule for
Publishers, Distributors
Kalyan West, Kalyan, Mumbai,
Maharashtra 421301, India.
Phone: 09082973909
e-mail: wdscibooks@gmail.com

© Authors

ISBN 978-93-5737-755-3

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or copied for any purpose by any means, manual, mechanical or electronic, without any prior and written permission of the copyright owners and the publishers.

Printed at
Waman Printers
Mumbai, India

Scanned with OKEN Scanner

10	Smt. T.H. Shaikh	नोकरी करणाऱ्या व नोकरी न करणाऱ्या महिलांच्यातील समायोजन आणि मानसिक आरोग्याचा अभ्यास

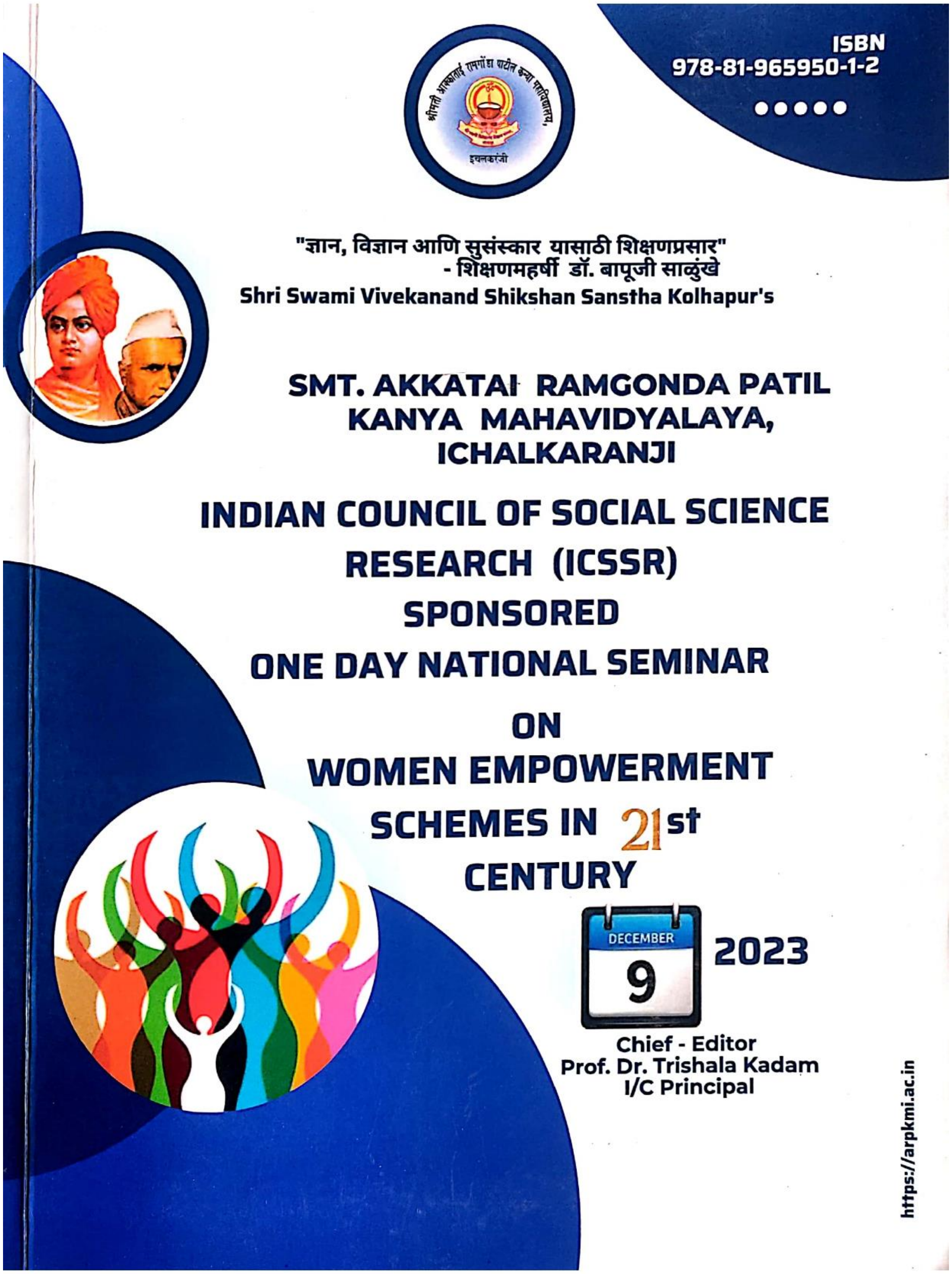

Scanned with OKEN Scanner

ISBN: 978-81-965950-1-2

SHRI SWAMI VIVEKANAND SHIKASHAN SANTHA KOLHAPUR'S

SMT. AKKATAI RAMGONDA PATIL KANYA MAHAVIDYALAYA, ICHALKARANJI

DEPARTMENT OF SOCIAL SCIENCES

Organized

ONE DAY NATIONAL SEMINAR

ON

WOMEN EMPOWERMENT SCHEMES IN 21st CENTURY

SATURADAY 9th DECEMBER 2023

SPONSORED BY

INDIAN COUNCIL OF SOCIAL SCIENCE RESEARCH (ICSSR)

CONVENER

PROF. DR. TRISHALA KADAM

I / C PRINCIPAL

SMT. A. R. PATIL KANYA MAHAVIDYALAYA, ICH. ICSSR SPONSORED ONE DAY NATIONAL SEMINAR
ISBN 978-81-965950-1-2

Smt. Akkatai Ramgonda Patil Kanya Mahavidyalaya, Ichalkaranji

EDITORIAL BOARD

I / C Prin. Prof. Dr. Trishala Kadam	Chief Editor
Smt. Minaj Naikawadi	Editor
Smt. Swati Halwankar	Member
Smt. Pratibha Pailwan	Member
Dr. Sampada Tipkurle	Member
Shri Somnath Gaikwad	Member
Smt. Sangita Patil	Member
Smt. Varsha Potdar	Member
Dr. Dhiraj Shinde	Member
Smt. Pramila Surve	Member
Shri Kiran Kanade	Member

Department of Psychology MIRAJ Miraj Mahavidyalaya, Miraj

Head
Department of Psychology
Miraj Mahavidyalaya, Miraj.

Scanned with OKEN Scanner

ISBN: 978-81-965950-1-2

INDIAN COUNCIL OF SOCIAL SCIENCE RESEARCH
(ICSSR), SPONSORED
ONE DAY NATIONAL SEMINAR
ON
"WOMEN EMPOWERMENT SCHEMES IN 21st CENTURY"

Impression: 2023

@ Editor

Shri Swami Vivekananda Shikshan Sanstha Kolhapur's
Smt. Akkatai Ramgonda Patil Kanya Mahavidyalaya,
Vivekananda Colony, Pujari Mala,
Near Shahu Putala,
Opposite Buddhraj Diagnostic
Ichalkaranji (MS) 416115

ISBN: 978-81-965950-1-2

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photography, recording or any information storage and retrieval systems without permission in writing form the copyright owners.

DISCLAIMER

The authors are solely responsible for the contents of the papers compiled in this volume. The publishers or editors do not take any responsibility for the same in any manner. Errors, if any are purely unintentional and readers are requested to communicate such errors to the editors or publishers to avoid discrepancies in future.

Publisher:
Convener
Prof. Dr.Trishala Kadam
I / C Principal

Printed By,
Smt. Akkatai Ramgonda Patil Kanya Mahavidyalaya, @2023

Scanned with OKEN Scanner

57.	भटक्या विमुक्त जमातींच्या समस्या : समाजशास्त्रीय अभ्यास	Dr. Raju Popalghat Dr. Gajanan Sonune	241-244
58.	ग्रामीण भागातील उच्च प्राथमिक स्तरावरील बालिकांच्या साक्षरता विकासातील आव्हाने	Mr. Ramchandra Patil	245-250
59.	महिला सक्षमीकरणात बिगर शासकीय महिला संघटनांची भूमिका	Mr. Sachin Dhurwe	251-253
60.	महिला सक्षमीकरणात शासकीय योजनांची भूमिका: एक समाजशास्त्रीय अभ्यास	Mr. Shivshankar Ratnaparakhe	254-257
61.	महिला सशक्तीकरण योजना – शाश्वत विकास	Smt.Shubhangi Pol	258-262
62.	महिलांमध्ये उद्योजकता विकसित करण्यासाठी शासकीय योजना	Smt. Megha Desai	263-269
63.	स्थानिक स्वराज्यसंस्थांमध्ये महिलांचे प्रतिनिधित्व आणि त्यांचे राजकीय सशक्तीकरण	Dr. Mahesh Lohar	270-275
64.	महिला आरोग्य: महिला सक्षमीकरणातील एक महत्वपूर्ण भाग	Dr. Varsha Patil	276-279
65.	राजकीय प्रक्रियेतील स्रियांचा सहभाग आणि त्यापुढील आव्हाने	Smt. Soniya Patil	280-283
66.	प्रधानमंत्री उज्वला योजना – कोल्हापूर जिल्ह्याचा अभ्यास	Dr. Sampada Tipkurle	284-287
67.	भारतातील महिला सक्षमीकरण आणि आर्थिक विकास	Mr. Sambhaji Nikam	288-293
68.	महिलांच्या विकासामध्ये मुद्रा योजनेचे महत्व	Mr. Pavankumar Bhosale	294-297
69.	महिला सक्षमीकरण व ग्रंथालय	Mr. Sandesh Ghodke Dr. Sanjay Bhedekar	298-303
70.	महात्मा ज्योतिराव फुले आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे स्त्री उत्थाना संबंधीचे कार्य	Dr. Jyoti Kamble	304-308
71.	महिला सबलीकरणातील महात्मा फुले यांची भूमिका आणि योगदान	Dr. Sujata Patil	309-313
72.	शासकिय योजनांचा धनगर समाजातील महिलांच्या आर्थिक स्थितीवर झालेला परिणाम	Mr.Mukund Kawdkar	314-317
73.	स्वातंत्र्यपूर्व काळातील स्रियांची पत्रकारिता : एक चिकित्सा	Dr.Dhiraj Shinde	318-322
74.	स्त्री सबलीकरणातील अडथळे	Smt.Sangita Barge	323-330
75.	महिला उद्योजकतेमध्ये जिल्हा उद्योगकेंद्राची भूमिका	Smt. Shraddha Gangawane	331-338
76.	स्त्रीयांचे आर्थिक सक्षमीकरण	Smt. Swapnali Patil	339-345
77.	पर्यावरण संवर्धनातील स्त्रीवाद...	Mr. Gopal Kabnurkar	346-349
78.	गोदावरी परूळेकर- एक समाजसुधारक स्त्री	Dr. Urmila Kshirsagar	350-353
79.	प्रसार माध्यमाचा वापर करणाऱ्या व वापर न करणाऱ्या विद्यार्थिनीच्या मधील मनोधारणेचा अभ्यास	Smt. Anagha Nakhate	354-356
80.	नोकरी करणाऱ्या व नोकरी न करणाऱ्या विवाहित आणि अविवाहित महिलांच्यातील मानसिक आरोग्याचा अभ्यास	Smt. Nutan Kanire	357-361
81.	गृहिणी आणि नोकरी करणाऱ्या महिलांच्यातील समायोजन आणि जीवन समाधानाचा अभ्यास	Smt. Sanjana Sontakke	321-365
82.	मालिका पाहणाऱ्या व न पाहणाऱ्या महिलांच्यामधील मनोधारणेचा अभ्यास	Smt. Tejashree Berad	366-368
83.	नोकरी करणाऱ्या व नोकरी न करणाऱ्या महिलांच्यातील समायोजन आणि मानसिक आरोग्याचा अभ्यास	Smt. Tabassum Shaikh	369-372

Scanned with OKEN Scanner

नोकरी करणाऱ्या व नोकरी न करणाऱ्या महिलांच्यातील समायोजन आणि मानसिक आरोग्याचा अभ्यास

श्रीमती तब्बसुम शेख
संशोधक पदव्युत्तर विद्यार्थी
शिवाजी विद्यापिठ, कोल्हापूर
ईमेल- tabassumshaikh7596@gmail.com
भ्रमणध्वनी- ९५१८९३१३८९

सारांश :

नोकरी करणाऱ्या व नोकरी न करणाऱ्या महिलांच्यातील समयोजन आणि मानसिक आरोग्याचा तुलनात्मक अभ्यास करणे हा या संशोधनाचा हेतू होता. नोकरी करणाऱ्या व नोकरी न करणाऱ्या महिलांच्यातील समयोजन आणि मानसिक आरोग्याचा अभ्यास करण्यासाठी सांगली शहरातील नोकरी करणाऱ्या 40 महिला व नोकरी न करणाऱ्या 40 महिला असे एकूण 80 महिलांचा नमुना हा सहेतुक नमुना निवड पद्धतीने निवडले. सदर संशोधनातील माहिती गोळा करण्यासाठी डॉ. प्रमोद कुमार यांनी विकसित केलेली समायोजन चाचणी आणि.डी. जे भट्ट आणि जी. आर. गिडा (1992) यांनी विकसित केलेले मानसिक आरोग्य चाचणी वापरण्यात आलेली आहे. प्रस्तुत संशोधनात मिळालेल्या माहितीचे विश्लेषण केले असता मिळालेले निष्कर्ष हे पुढील प्रमाणे :- 1) नोकरी करणाऱ्या महिलांच्या पेक्षा नोकरी न करणाऱ्या महिलांच्या मध्ये समायोजन उच्च दर्जाचे असल्याचे दिसून येते. 2) नोकरी करणाऱ्या महिलांच्या पेक्षा नोकरी न करणाऱ्या महिलांच्या मध्ये मानसिक आरोग्य उच्च दर्जाचे असल्याचे दिसून येते.

शोध संज्ञा : समायोजन, मानसिक आरोग्य, नोकरी करणाऱ्या व नोकरी न करणाऱ्या महिला

प्रस्तावना :

नोकरी करणाऱ्या महिला :

नोकरी करणाऱ्या महिला स्वतः आर्थिक दृष्टीने सक्षम तर होतातच पण आपल्या कुटुंबाला ही सक्षम बनवतात. आपल्या मुलांना घडवतात, त्यांच्यावर चांगले संस्कार करतात,नवऱ्याला आर्थिक मदत करतात,समाजामध्ये मानाने उभ्या राहतात आणि स्वतः च अस्तित्व, नवं विश्व निर्माण करतात. अस म्हणतात ना एक स्त्री ही प्रत्येक यशस्वी पुरुषामागे असते.

मानसिक आरोग्य म्हणजे काय?

मानसिक आरोग्य ही मानसिक कल्याणाची स्थिती असून ती लोकांना जीवनातील ताण-तणावांचा सामना करण्यास, त्यांच्या क्षमता ओळखण्यास, चांगले शिकण्यास आणि चांगले काम करण्यास आणि त्यांच्या समुदायासाठी योगदान देण्यास सक्षम बनविते. निर्णय घेण्यासाठी, नातेसंबंध निर्माण करण्यासाठी आणि आपण राहत असलेल्या जगाला आकार देण्याच्या आपल्या वैयक्तिक आणि सामूहिक क्षमतेला आधार देण्यासाठी मानसिक आरोग्य आणि जीवन-कल्याण हे अविभाज्य घटक आहेत. मानसिक आरोग्य हा मूलभूत मानवी हक्क आहे आणि तो वैयक्तिक, सामुदायिक आणि सामाजिक-आर्थिक विकासासाठी महत्त्वपूर्ण आहे.

व्याख्या : 1) वेब्स्टर यांच्या मते, मानसिक आरोग्य म्हणजे मनाची नैसर्गिक रीत्या झालेली निकोप, सुदृढ वाढ व विकास होय.

2) 'मानसिक स्वस्थता, ज्यामध्ये एखाद्या व्यक्तीला स्वतःच्या क्षमतेचा अनुभव येतो, ती व्यक्ती जीवनातले सर्वसामान्य ताणतणाव सांभाळून, समाजाला योगदान देऊ शकते. — WHO (जागतिक आरोग्य संघटना)

समायोजन :

समायोजन म्हणजे एखाद्या व्यक्तीची अशी स्थिती जी त्याच्या शारीरिक व्यावसायिक आणि सामाजिक वातावरणाशी जुळवून घेण्यास सक्षम आहे. आणि दुसऱ्या शब्दात समायोजन म्हणजे परस्परविरोधी गरजा, किंवा वातावरणातील अडथळ्यांना आव्हान देणाऱ्या गरजा यांचा समतोल साधण्याची वर्तणूक प्रक्रिया होय. समायोजन एक निरंतर प्रक्रिया म्हणून

Scanned with OKEN Scanner

निष्कर्ष:

1. नोकरी करणाऱ्या महिलांच्या पेक्षा नोकरी न करणाऱ्या महिलांच्या मध्ये समायोजन उच्च दर्जाचे असल्याचे दिसून येते.
2. नोकरी करणाऱ्या महिलांच्या पेक्षा नोकरी न करणाऱ्या महिलांच्या मध्ये मानसिक आरोग्य उच्च दर्जाचे असल्याचे दिसून येते.

मर्यादा:

1. सदर संशोधन हे सांगली शहरातील नोकरी करणाऱ्या 40 महिला व नोकरी न करणाऱ्या 40 महिलांच्या पुरतेच मर्यादित आहे.
2. सदर संशोधनासाठी मर्यादित संख्याशास्त्रीय साधनांचा वापर केला आहे.
3. यापेक्षा मोठा नमुना घेतल्यास वेगळे निष्कर्ष येण्याची शक्यता आहे.

संदर्भसूची :

1. Bhatt, D.J. and Gida, G.R. (1992). The Mental Health Hygiene Inventory (M.H.I.) Construction and standardization, Unpublished M.Phil. Dissertation Thesis,
2. Jogsan, Y.A. (2010). Third Addition, Research Methodology and Statistic, Saurashtra University, Rajkot, 280-282
3. Vaghela, K.)2014(. Mental Health of Working and Non Working women in Ahmadabad, the International Journal of Indian Psychology, and Volume: 01 | Issue: 04 | ISSN 2348-5396
4. Sahu, K & Singh, D.)2014(. Mental health and marital Adjustment of working and non-working Married women, International Journal of Advancement in Education and social Sciences

ISBN 978-81-965950-1-2

Scanned with OKEN Scanner

11	Mr. R.B. Kumbharkar	**Contribution of Digital Marketing for the Development of Business and Education Sector**

A Proceeding of National Seminar

On

Digital India through Digitalization of Indian society at Azadi ka Amrit Mahotsav

Sponsored By
Indian Council of Social Science Research
And
Shivaji University, Kolhapur

25th and 26th August 2023

Mahatma Phule Shikshan Sanstha's

Karmaveer Bhaurao Patil College

Urun – Islampur, Dist.: Sangli
Maharashtra, India

Table of Content

Sr. No.	Name of Research Paper	Authors	Page No.
1	Buffalo Milk Quality Grading using Machine Learning Methods	Mr. Santosh Pandurang Nalawade	1
2	Contribution of Digital Marketing for the development of Business and Education sector	Mr. Rohit B.Kumbharkar	5
3	Digital Evolution and Development in the Communication Technology	Dr. S. A. Kamble Dr. Trishala Kadam	14
4	A Study on Network Security: Upcoming trends,Challenges and Ethics	Mrs. Kalyani Ruturaj Patil Mr.Rahul Shivaji Shinde	25
5	Recent trends in digital banking	Dr. Pratap Bapuso Lad,	29
6	Soft Computing Techniques implemented in selected dairy industries in Sangli District region	Mr. Pandurang Mohan More.	33
7	Study of Digital Technology uses in Kirana Shops	Dr. Pravinkumar Bharatkumar Dr. Pratap Bhagwan Gaikwad,	38
8	A Study on the Advancement of Android Application Development	Mr. Rahul Shivaji Shinde Mrs. Kalyani Rutural Patil	47
9	Digital India and digital transformation of Academic libraries and Challenges.	Rekha Sandeep Kale Dr.Sudhir Nagarkar	52
10	Digital Image Enhancement of Ultrasound images	Miss Tabassum S. Inamdar Miss Safaa Suhel Patel	56
11	Cyber Security Using AI	Vandana P. Patil1 Awadhoot Jadhav	62

Contribution of Digital Marketing for the development of Business and Education sector

Mr. Rohit B.Kumbharkar

Abstract

The computer field has become very important in today's 21st century. Many changes are taking place rapidly in the computer sector, in which commerce is the key to E- Government, E-Learning cloud computing and social media marketing. The learning outcomes during these online Social Media Marketing, Digital marketing it's include faackbook, instagram, twitter, YouTube, Planning and strategies using social media, Social media channel management, Social advertising, Reports and measures of social media, Social media management tools.

Key Words: *Social Media Marketing, Digital Marketing, Social Media Tools etc.*

Introduction:-

. The importance of social media is due to the internet. If you look at the tools required for social media, then Facebook, YouTube, twitter, telegram, whatsapp, google business are more prevalent. Covid-19 caused many jobs to be lost and many to become unemployed. In the meantime many businesses and industries were also growing. Business advertising is very important if you want to make progress in business. Entrepreneurs doing this business noticed and started advertising that way. But the cost incurred during the advertisement and the effect of the advertising time on the customer. Then it is important to look at how much the business has benefited. It takes a long time for an ad to be effective if it uses traditional advertising methods.

Paper, TV, radio come in the traditional advertising mode. The need of the hour is to use social media marketing to reach more people in less time.

The benefits of digital marketing to society

1) In less time more and more citizens are informed.